

ISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahéttől és
ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XIX. évfolyam 125. szám.

Nagy-Várad.

Kedd, 1913. június 3.

Politikai izgatottság.

Minden érdeklődést elnyel nálunk a politika, — de nem az igazi politika, hanem csak a politikai pikanteria, a kaviár, a szenzáció.

A Désy—Lukács-perben ma délben hirdetik ki az ítéletet. Természetes, hogy ez izgatott érdeklődésben tartja az embereket szerte az egész országban. De nem az iránt érdeklődnek, mi az igazság a per anyagában, — hanem az iránt, hogy mi lesz ennek az eredménye Lukácsra, a kormányra és a politikai alakulásra.

Lukácsot Bécsbe hívták, — ehez fűződött a tengersok különféle kombináció, melyek azonban mind csak pusztá kombinációk. Hogy milyen kevés alapjuk van, mutatja ez az érdekes folyosói hír:

Egy munkapárti képviselő a képviselőház folyosóján gratulált Lukácsnak a bécsi győzelemhez.

— Nem volt győzelem — mert nem volt küzdelem — így felelt Lukács!

Elterjedt annak a hire, hogy Lukácsot a király grófi rangra fogja emelni.

Ezzel szemben a bécsi liberálisok leibzurnálja fáradságosan mondja Lukácsot, ki készül visszavonulni. A Neue Freie Presse ugyanis így ír:

Hivatalos részről nyomatékosan hangoztatják ugyan, hogy Lukács László miniszterelnöknek tegnapi történet kihallgatása csak folyóügyekkel függött össze, de mi megbízható részről úgy értesülünk, hogy egyéb kérdések is szóba kerültek az audiencián. Így, habár Lukács László miniszterelnök kihallgatása már régebben tervbe volt véve, kétségtelen,

hogy pörének lefolyásáról is jelentést kellett tennie az uralkodónak. Ha nem is ez volt az audiencia egyetlen tárgya, de mindenesetre hosszú időt vett igénybe. Tagadhatatlan, hogy az utolsó napok nagy izgalmi következtében a magyar miniszterelnök belefáradt a hivataloskodásba. Nem biztos, hogy már most lemondásról tökéli el magát, lehetséges, hogy addig még hosszabb idő fog elmúlni, de az az egy bizonyos, hogy Lukács László beleunt hivatalába.

Ami pedig a nagy pert, a Désy—Lukács pert illeti, habár csak néhány óra választ el bennünket az ítélet hirdetésétől, egész komolyan beszélnek a pertörlésről.

Ilyen a politikai izgatottság.

*

Lukács kihallgatásáról a következő félhivatalos jelentést adták ki:

(Bud. Tud.) Lukács László miniszterelnök régebbi intézkedésnek megfelelően vasárnap reggel Bécsbe érkezett neje és lánya is; vele volt Latinovics Endre dr. titkár is. A miniszterelnök a bankgassei magyar házában szállott meg. A délelőtt tolyamán a miniszterelnök meghallgatta Vértessy Géának, a király személye körüli minisztérium államtitkárának jelentését, azután Daruváry Géza titkos tanácsosnak, a kabinetiroda osztályfőnökének látogatását fogadta, amely félóra hosszat tartott. Délben a miniszterelnök kihallgatáson jelent meg a királynál. A kihallgatás után, félkettőkor, visszatért a magyar házba és fogadta Wickenburg Márk gróf külügyi osztályfőnököt, akivel félóra hosszat tanácskozott. Délután 4 óra 50 perckor Lukács miniszterelnök Latinovics titkárral visszautazott Budapestre. A miniszterelnök családja Bécsben maradt. A miniszterelnök kihallgatásáról illetékes helyen a következő közlést adták:

A miniszterelnök legfelsőbb kihallgatása egy óra hosszat tartott. A miniszterelnök előterjesztette jelentését a politikai helyzetről és ezzel összefüggően számos folyó ügyről előterjesztést tett, amelyeket a király a legkegyesebben jóváhagyott.

Más hírekkel szemben a Bud. Tud. megállapíthatja, hogy ez a kihallgatás nem a Désy-pör következtében történt s azzal nincs összefüggésben.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 2.

Tisza István gróf fél 11 órakor nyitja meg az ülést, bejelenti Abraham, Bathányi és még 3 képviselő kizáratásának ideje lejárt és bejöhettek a házba.

Elnök jelenti, hogy *Persian* Ádám *Ertsey* Péter ellen összeférhetetlenségi bejelentést tett a várpalotai birtokvásárlás miatt, de alaki hiba miatt visszautasította. Bejelenti továbbá, hogy *Kovács* Gyula levélben jelentette be nála, a mandátumáról való lemondását. Bejelenti, hogy *Telegdy* József sürgős interpellációt fog előterjeszteni a várpalotai birtokvásárlás tárgyában. Az interpelláció tárgyalására 1 órakor tér át a Ház. *Sztranyovszky* Sándor és *Hegedüs* Kálmán letették a bizottsági tagsági esküt.

Lukács László betérjeszti azokat a javaslatokat, amelyeket a múlt ülészak végén visszavont.

Mártonffy Márton a közoktatási bizottság előadója betérjeszti a bizottság jelentését a letárgyalt javaslatokról, amelyek között van a hajdudorogi püspökség felállításáról szóló javaslat is.

Ezután a többi bizottságok előadói terjesztik elő jelentéseiket.

Elnök jelenti, hogy *Vadász* Lipót részt vesz az ülésen, mint az igazságügyminiszter helyettese.

Ezutánk következett a napirend.

A központi bíróságról szóló javaslatot *Niamesny* Mihály előadása alapján elfogadták.

Balogh Jenő igazságügyminiszter kijelenti, hogy ez a javaslat az új polgári

Olcsó Nyári Keztyük Fehér János

kitünő tartós minőségben már
30 fillértől szerezhethők be

SAJÁT GYÁRTMÁNYU KEZTYÜK TISZTÍTÁSA 16 FILLÉR.

keztyüs Bémer-téri üzletében.

TELEFON 419.

perrendtartás záróköve. (Eljenzés.) A kormány intézkedett, hogy ősztől kezdve a miniszterium kiküldöttjei elmenjenek a vidéki törvényszékekhez és ott szakelőadásokat tartanak a perrendtartásról. (Eljenzés.) Azonkívül már üdvös intézkedéseket is tett. A javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadták (éljen). Majd letárgyalták a közveszélyes munkakerülőkről szóló javaslatot *Blanár Béla* referálása után.

Jakabfy Elemér a választójog büntetőjogi védelmének javaslatát adta elő. Hozzászólt az igazságügyminiszter is.

A várpalotai birtokvétele.

Telegdi interpellációja.

Szünet után következett

Telegdi József sürgős interpellációja.

Telegdi József elmondja, hogy a várpalotai birtokvásárlás dolgában gyanúsítással támadták meg a honvédelmi miniszteriumot, sőt a honvédelmi miniszter tiszteletreméltó személyét is. (Eljen Hazai! — kiáltások és taps) és a földművelésügyi minisztert is. E gyanúsítások ellen csak a támadás nyílt visszaverése segít s azért beadja interpellációját.

Hazai miniszter válasza.

Hazai Samu báró honvédelmi miniszter: A politikai gyűlés, szövetkezve az irigységgel és a pletykával, vakmerő támadást intézett és pedig névtelenül az én személyem integritása ellen, hogy ezzel az egész munkapártot stigmatizálja. Ez a szövetkezet néhány újságban helyezte el rágalmat, hogy a várpalotai nagybirtok vásárlásból milliókat juttatott a pártkasszának. A vádlók arra számítottak, hogy ha napról napra igaztják a tömeget s hirdetik a panamát, végre azt fogják mondani, hogy nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél. Pedig ez a haraszt akkor is zörög, ha kigyók vannak alatta. (Taps.) En egy felhivatalos kommunikációban feleltem a pletykákra, kimutattam, hogy a birtok az illetőknek nem 2 millió 400,000, hanem három millió négy-százezer koronába került, — de erre azt felelték az illető lapok, hogy bizonyítékaik vannak, hogy a honvédelmi miniszter félmilliót kapott provízió fejében. (Kiáltá-

sok: Szabad sajtó!) Erre én nyilatkozatot tettem közzé, úgy az illető lapok ellen rágalmasági pört indítok s erre apró betűkkel megjelent egy hirecske az illető lapokban, hogy az én személyemet nem akarták sérteni. (Kiáltások: Ahá!) En köszönöm az ilyen elismerést, nem kérek belőle. *Spitzer* dr és *Ertsey Péter* nyilatkoztak. *Ertsey* összeférhetlenséget jelentett be maga ellen, ezt majd elbírálja az összeférhetlenségi bíróság. *De Spitzer* azt említi nyilatkozatában, hogy a közvetítőnek kifizetett 200,000 koronát s még kifizet 200,000-et. Felszólítja, hogy nevezze meg a közvetítőt, mert nem tűrheti, hogy ezzel a miniszteriumot gyanúsítsa meg. (Eljenzés.) Felel *Károlyi Mihály* gróf cikkére, melyben azt írta, hogy az ő unokaöccse, *Károlyi József* gr. egy év előtt 2 millió 700,000 koronáért vehette volna meg ezt a birtokot, melyet a honvédelmi miniszterium most 6 millióért vett meg. A minisztertanácsban szóba került a dolog és *Serényi* miniszter tudott erről s még se vette közbe szavát e rablás ellen. — Erre a cikkre kijelenti szót, hogy a minisztertanácsban szóba nem került a vétel, mert ez kizárólag csupán csak katonai vétel volt, nem is tudott róla *Serényi*. Az egész miniszterium nevében visszautasítja *Károlyi* grófnak a „rablásra” vonatkozó inszinuációját s bizonyítja, hogy a vétel igen előnyös volt. Az altruista bank és szakértők becslése bizonyítja, hogy a birtok értéke nagyobb, mint híresztelik. De ha nem így volna, akkor is megvette volna a birtokot, mert szülő katonai gyakorlótérnek vette meg egy hadosztály számára, mely megfelel a haretéri követelményeknek és Hajmáskőr közelében van. Az a megakarítás, melyet más uton elértek, bőségesen fedezi a vételárát. A katonai becslés szerint az erdőkből ki kell vágni 60 százalékot, melyből 800000 — 1000000 korona megtérül, más megakarításoknál évi 225000 korona térül meg s az egész terület, könnyen elzárható a harszerű lövések idején. Hogy milyen jó a vétel, kitűnik a többi ajánlatok drágaságából, köztük *Cinkota* mellett egy terület, holdankint 16000 koronájával. (Nagy derűltség.) *Kecskeméttel* már majdnem megalkudott holdankint 700 koronában, de a város nem adta és *Várpalotán* 650 koronájával ajánlották, összesen 6 mil-

lióért s megvette 5 millió 400.000 koronáért. Felszólalását nem akarja hangulatkeltő frázissal befejezni, mert a lelkiismerete azt mondja, hogy neki erre semmi szüksége nines. (Taps.)

Serényi Béla gróf *Károlyi Mihály* gróf vádjaira reflektál.
Ülés vége 2 órakor.

A jogakadémia záróünnepélye.

*

A nagyváradi kir. kath. jogakadémia vasárnap délelőtt tartotta évzáró ünnepélyét, amelyen szépszámú és előkelő közönség, a nagyváradi jogásztársadalom színe-java megjelent.

Ott voltak: *Hlatky Endre* főispán, *Miller Richárd* a hadapródiskola parancsnoka, *dr Karácsonyi János* kanonok, *dr Sztaniszlavszky Adolf* kir. főügyész, *Rádl Ödön* kir. tanácsos ügyvéd, *dr Wallner Ödön* ügyvédi kamarai elnök, *Siket Traján* posta- és táv-irda igazgató, *Németh István* pü. igazgató helyettes. *Gálbory József*, *dr Imrik Péter*, *dr Pajor Kálmán* táblabírák, *dr Skultéty István* kir. főügyész h., *Papp János* a belényes-vasköhi vasut t. igazgatója, *Hoffbauer Pál* a Nagyváradi Takarékpénztár vezérigazgatója, *Böszörményi Géza* ügyvéd, *Singlár Gyula* forgalmi főnök, *Jancsovits Jenő* árvászéki ülnök, *dr Serly István* ügyvédjelölt, *dr Bozóky Ferenc*.

Az ünnepély délelőtt 10 órakor *Te Deum*-mal vette kezdetét. A jogakadémia polgársága a tanári kar élén a premontréi-rend templomába vonult, ahol *dr Némethy Gyula* tb. kanonok, jogakadémiai hitszónok és rendkívüli tanár tartotta a hálaadó istentiszteletet. Szentmise végén a jogászfisúság ajkán felzendült az „Isten áldd meg a magyart!”

A jogakadémia új, ragyogó, fehér dísztermében fél 11 után vette kezdetét az ünnepély.

„AZ ZYGYN ZENTH ISTWAN.”

Ha az ember a nagyváradi kishid közepén megáll s kelet felé néz, azt látja, hogy a velencei vasuti hid fölött az egyik hegy mintegy előre ugrik. Azért hívták ezt a váradiak latinosan promontoriumnak, magyarul előhegynek. Később pedig elnevezték ezt *Szent István-hegyvének* s így hívták 1750 tájáig, mert 1170-től 1557-ig ott állott a *Szent István vértanu tiszteletére szentelt kéttornyú egyház* s mellette a premontréi kanonok jeles monostora.

Még ma is szép látvány e hegy, de mennyivel gyönyörűbb volt, midőn ott állott az a kéttőrnnyu egyház s a messzire látó, magasra törő szerzetesek monostora — *Menyinyire ékesítette az Nagyvádot sejtethetjük abból, hogy a középkori utazók e várost földi paradicsomnak írják.*

Mily kár tehát, hogy szemet-lelket gyönyörködtető épület, a hová örömmel mentek föl jámbor zarándokok, amelynek tövében Biharvármegye is szívesen tartotta gyűléseit, egyszerre megsemmisült.

Tetézi e szerencsétlenséget még az, hogy az a krónikás, aki e szép monostoros

egyháznak romlását feljegyző, oly hanyagul, vagy esetleg indulattól reszkető kézzel veté oda a *Szent István előtt álló szót*, hogy annak következtében a másolók és közlők megtették a fnyes, gazdag monostort „szegény *Szent István*”-nak.

„*Varkas Tamásnak* — írja *Verancsics Antal*, 1559-ben, a feljegyzés idején egri püspök, — egy kevéssel holta előtt adá királynéasszony Váradot tiszttul, ki Váradon mind elbontatá a káptalanházakat és sok szentegyházakat: *Szent-Ferenc kalastromát*, *Szent-Jakabot*, *Szent-Mihályt*, *Vadkertben Mintszentet*, *Szent-Keresztet*, az ispitályt, az várban *Szent-Jánost*, *Boldogasszonyt* „az szygy Zent-Istwant”, *Szent-Pétert*, *Szent-lelket*” (*Verancsics Antal* összes munkái. II. 100. Idézi *Bunyitay* is: *A váradi püspökség története*. I. 429).

Aki ismeri a középkori Várad felosztását, e mondatból mindjárt látja, hogy a följegyző helyrajzi sorban akarja elszámolni a lerombolt egyházakat. Először említi tehát a belvárosban levő egyházakat, azután a *Vadkert* nevű külvárosban levőket, azután pedig a várban elhelyezetteket.

Csakhogy, ha e feljegyzésben a *Szent*

István előtt levő szó helyes, akkor abból az következnék, hogy *Szent István* egyháza is várban lett volna, pedig ez nem igaz. Nem is volt ott, el sem fért volna ott.

Kettős tévedést követett volna el tehát *Verancsics*, ha a *Szent István előtt álló szót* szigyn-nek azaz szegénynek olvassuk. Egyik, hogy *Szent István* egyháza szegény lett volna (pedig birtokai ma is megvannak a váradi premontréiek kezén), a másik az, hogy a várban lett volna.

Az egykoru és Váradon ismerős *Verancsics*, hogyan követhetett volna el ily kettős hibát? Ezt sokáig nem tudtam megérteni. Egyszer újra átolvasván e régóta ismert, tudott feljegyzést, eszembe jutott, hogy a *Szent István* után következő *Szent Péter* egyház hegyen állott* még pedig a mai *Kálvária-hegyen*, úgy hogy róla e hegyet századokon át *Szentpéterhegyének* nevezték, a másik pillanatban már az is eszembe villant, hogy hiszen, akkor a *Szent István* előtt álló szót, nem szegény-nek, hogy „hegyen”-nek kell olvasni s vége minden tévedésnek, félreértésnek.

* V. é 1332-ben „*Szent Péter* egyháza a hegyen: in monte. Monumenta Vaticana I. 49.

Tavaszi és nyári a legszebbek Reinnál
amerikai cipők Telefon 10-74. Rákóczi-ut.

Dr. Hoványi Gyula

a jogakadémia e. i. dékánja tartotta meg mindenekelőtt beszámolóját az 1912—13. tanévről, melyet alant egész terjedelmében közlünk.

Mélyen Tisztelt Hallgatóság!

Tekintetes Tanári Kar!

Szeretett Akadémiai Ifjuság!

Az 1912—13. tanév Alma Materünk történetében számot tevő.

Az új tanulmányi és vizsgarend e tanévben lépett életbe. Amint előrelátható volt, a rendkívüli hallgatók számát némileg csökkentette. De örvendetes, hogy a rendes hallgatóink létszámát a régi színvonalon megtartotta.

A jogakadémiai tanároknak a VI. fizetési osztályba való előléptetéséről szóló szabályzat kiadatott.

Intézetünk fejlődése szempontjából a lefolyt tanévnek legjelentősebb eseménye, hogy akadémiánkat két új tanszékkal látta el Zichy János gróf kultuszminiszter ur, jelesen a Bölcsészeti és az Újkor egyetemes történelme katedráival.

Az előbbi tanszékre dr. Károly Irén kiegészített egyetemi magántanár, 22 és fél év óta akadémiái előadónkat premontrai kanonokot, városi törvényhatósági bizottságunk kiváló tagját az utóbbira pedig szolgálat-tételre már iderendelt dr. Horváth Jenő kiegészített egyetemi magántanárt nevezte ki.

Figyelmet érdemlő haladás a jelen tanévben az, hogy a törvénytudomány orvostanon kívül, mely csak a múlt tanévben választott el a közegészségtan előadásától, még a törvénytudományi lélektan és elmekörtan előadása is elrendeltetett és ezzel a nagyméltóságú minisztérium dr. Kenéz Kálmánt, Biharvármegye érdemes osztályos főorvosát bízta meg.

Igy ma 10 rendes tanszékünk és 5 előadónk van. Ennél fogva abban a kedvező helyzetben vagyunk, hogy az új tanulmányi rend által hallgatásra ajánlott tárgyak közül még csupán a nemzetközi magánjog nem adatik elő.

De ennek az előadására nézve is megtettük a lépéseket.

Sőt még azt is szeretnők, hogy a kassai jogakadémia kezdeményezésének megfelelőleg a jövő tanévtől kezdve az osztrák közjog, tekintve a birodalmi tanácsban képviselt országokkal való államjogi kapcsolatunkat, szoros viszonyunkat, nálunk is rendszeresen adassék elő.

Valamint Horváth-Szlavonország jogintézményei és jogforrásai, nemkülönben Bosznia-Hercegovina jogintézményei és jogforrásai Dr. Magyary Géza budapesti egyetemi tanár, volt kollégánk kezdeményezésének megfelelően rendszeresen adassanak elő akadémiánkon. A történeti jog csak jogeim marad, ha az élő nemzedékek eleven, benső kapcsolatát nem ápoljuk. Hazánk kulturális és közgazdasági érdekeit előbbre kell vinnünk Boszniában és Hercegovinában is.

Karunk lépéseket tett arra nézve is, hogy az élő nyelvek közül, mivel németül jobbra tudnak hallgatóink, az angol és francia elsajátítására intézetünk falai között mód nyujtassék,

Nemkülönben óhajtja karunk azt is, hogy a hazai jelentősebb nemzetségek anyanyelvét is megtanulhassák akadémiánkon főiskolánk polgárai. Mert ha anyanyelvükön is érintkezhetünk magyar állampolgár testvéreinkkel és ha a mi magatartásunk vezérlő csillaga velük szemben az igazságosság és szeretet, úgy anyanyelvükön közelebb férközünk szívükhöz, pedig más anyanyelvű, de a magyar hazához hű magyar állampolgár testvéreinkkel nemesak kart karba téve kell munkálkodnunk a magyar haza dicsőségén, hanem egy szívvel, egy lélekkel!

Kívánsága karunknak még az is, hogy a gépirás tudásának előnyeit mindenik akadémiái polgár akadémiánkon megszerezhesse.

A lefolyt tanévben dr. Bochkor Mihály kartársunk tanulmányi ösztöndíjjal öreget már eddig is gazdag jogi ismereteit.

Rendes tanárrá lett kinevezve e tanévben a főntebb említett kollégákon kívül még dr. Bochkor Mihály kartársunk is.

A kar e. i. dékánja a magántanári kiegészítés birtokában eltöltött rendkívüli tanári szolgálatainak beszámításával, f. évi augusztus 1-től az ötödik ötödéves és pedig 600

korona korpótléket kapta. Ez nálunk az első 600 koronás korpótlék.

Dr. Kiss Géza ny. rendes tanár, e. i. prodékán az első 400 koronás ötödéves korpótléket kapta és a VII. fizetési osztály II. fokozatába lépett elő.

Dr. Némethy Gyula, akadémiai hitszónokunkat, az államvizsgálati bizottság tagját, a művelődéstörténet előadóját 6 Felső t. kanonokká kinevezni méltóztatott.

Az új nyugdíjtörvény által nyújtott választási szabadsággal a kar minden tagja akként élt, hogy a 35 éves szolgálati évet választotta, mert tárgyilagosan mérlegelte eme kitűnő törvénynek, mely szerzőjének úgy nemes szívére, mint államférfiúi messzelátására vall, páratlan becsét.

Családi pótlékban a kar tagjai közül részesedtek a dékán, a prosenior és a kari jegyző.

A jelen tanévben üresedésben lévő tanszéket és dr. Bochkor Mihály tanszékét, mint helyettesek látták el: dr. Hoványi Gyula, dr. Sigmond Andor és dr. Szantner Pál. Az e. i. dékán az Egyházjogot és a Nemzetközi jogot helyettesítette. Dr. Sigmond Andor a Közgazdaságtant és Statisztikát. Dr. Szantner Pál a Jogtörténetet.

Könyvtárunk rendezése folyamatban van.

Nevezetes rendelkezése a magas minisztériumnak a jelen tanév folyamán az, hogy a 16 évet betöltött és négy középiskolai osztályt, vagy annak megfelelő, a nők kiképzésére szolgáló egyéb tanintézeteket végzett nők az államszámviteltan hallgatói lehetnek, ha esetről esetre az illetőknek a kultuszminiszter engedélyt ad.

Mensáknak és a dékáni hivatalnak megfelelő helyiségekkel való ellátására a nagyméltóságú miniszter ur intézkedett, hogy a magyar tanulmányi alap idej költségvetésében 10308 korona e célra irányoztassék elő. Várjuk az összeg kiutalványozását, mert nemesen csak Mensánk nyer alkalmas helyiséget és a dékáni hivatal megfelelő beosztást, hanem az ifjuság testedzése szempontjából fontos vivá-helyiséggel is el lesz látva akadémiánk.

Ha pedig az akadémia telekkérdése elintézését nyer, akkor tágas tér fog állni az ifjuság rendelkezésére, hogy az intézet telkén a szabadban testedző játékokkal tölttesse ki szabad óráit.

Mensánk Nagy-Várad város és Biharvármegye nemesszivőségét hálás érzéssel tapasztalta, mert Biharvármegye évi segélyét 500 koronára, Nagy-Várad város pedig 1000 koronára emelte: Gróf Széchenyi Miklós r. kath. megyés püspök ismét 200 koronát volt kegyes adományozni, éppúgy a lat. szert. káptalan is. Dr. Radu Demeter gör. kath. megyés püspök pedig 50 koronát adott. A tanári kar 100 koronát. A Nagyvárad Takarékpénztár 100 koronát, az Egyesült Biharvármegyei és Központi Takarékpénztár 50 koronát, a Gazdasági Bank és a Polgári Takarékpénztár 25—25 koronát, az Agrár Takarékpénztár 20 koronát. Örömmel konstátálom, hogy míg 1912. év elején a Mensa alapítékje 6500 korona volt, most 27,000 koronát felülhalad.

Az akadémiai és ifjusági egyesületi alapok és alapítványok vagyona mind állampapirokba helyeztetett. E vagyona, mely 1912. év kezdetén 45255 korona volt, most 69000 koronán felül van.

Örömmel számolok be azzal, hogy az idén a Brüll Lipót féle két 190 koronás ösztöndíjat városunk érdemes polgármestere két jogakadémiai polgárnak adományozta, négy ily ösztöndíj adományozási jogát pedig az idén csekélységemre ruházta és hogy ezen-

De nem biztam a magam eszében, hanem a múlt áprilisban Budapesten tartózkodván a Nemzeti Muzeumban előkértem Veranesies eredeti kéziratát s megnéztem annak 203-ik lapját. A régi másolók és közlők mentségére legyen mondva első látásra én is „szigyn“-nek olvastam volna e szót, de midőn jobban tanulmányoztam Veranesies vonásait, láttam, hogy a Szent István előtt álló szó „hegyn“-nek is olvasható, sőt, midőn ugyancsak a 203-ik lapon ránéztem e mondatra „Petrowyth Péter meghala“ s azt láttam, hogy a „meghala“ szóban a „h“ betű éppen úgy van írva, mint a Szent István előtt álló hegyen szóban, annyira, hogy e betűt későbbi kéz világosabb h. betűre igazította ki, eltűnt minden kétségem s világos lón előttem, hogy Veranesies nem szegénynek írta Szent István, hanem hegyen levőnek s így a régi promontoriumi, vagy várad-előhegyi monostort akarta jelezni.

Csak arra akartam ezzel nagyrabecsült hallgatóim figyelmét felhívni, hogy Biharvármegye és Nagy-Várad története megírásánál még a tollhibákkal és hibás olvasatokkal is meg kell küzdeni, mert különben a múlt nem csupán homályos marad, hanem tévedésekkel is tele lesz.

Varkacs Tamásról, a miért a nagyváradi hegyen levő Szent István enyházat és a többi szentegyházakat lebontatta, borzasztó ítéletet mondottak kartársai: „Isten templomainak gyilkosa“. Ez lett az ő neve. De az idő mult, Varkucs Tamás is meghalt, családja is már harmadizen kihalt, s az ítélet enyhült. Most már látjuk az okot, a mi őt az egyházak lebontására készítette: a nagyváradi várat akarta ő megmenteni, hogy ne legyen közeliben olyan épület, a honnan bele lehet lőni.

Csak hogy egy század mulva kitűnt, hogy katonai szempontból is nagy hiba volt a Szent István- és Szentpéter-hegyeken épült egyházak megsemmisítése, mert hiszen megfordítva azokat meg kellett volna erősíteni, Várad főbástyáivá tenni s onnan azt, hogy Várad közelében ellenség táborát üthessen, megakadályozni!

Ámde Varkucs idegen, Sziléziából ide szakadt katona volt, más hitű is volt, őt nem kötötte semmi ahhoz, a mit magyar és katolikus kéz emelt és így itt építeni nem, hanem csak rombolni indott.

Dr. Karácsonyi János.

HERBST Arany-, ezüst-
ékszer és óra

: áruhaza :

NAGYVÁRAD, Fő-utca, Rákóczi-ut 1. sz.

Guttman-ház (Barna Jenő női divatüzlete mellett.)

Mai naptól kezdve vásárolhatni:

Aranyláncok, nyak-
láncok 10, 12, 14 kor.
Gyűrűk 4, 5, 8, 10 kor.
Fülbevalók 2, 3, 4, 6, 8 kor.
Karikagyűrű 5, 6, 8 kor.
Acélórák 4, 5, 6 kor.
Ezüst óra 7, 8, 10 kor.
Arany női óra 20, 25, 30 kor.
Férfi aranyóra 35, 40, 50 kor.

Ingaóra 10, 12, 15 kor.
Ébresztőórák 250, 3, 4 kor.
Valódi ezüst kés és villa 6 pár
18—14 kor.
Órajavítás 1 koronától kezdve.
Ékszerjavítások és átalakítások
olcsón eszközöltenek.
Szemüvegek beteg szemekhez or-
vosi recept nélkül kaphatók.

4
tul minden harmadik évben 2—2 jogakadémiai hallgató fogja élvezni.

Idestova az Olteánu gör. kath. püspök alapítványának évi kamata is elérendi a 60 koronát és ekkor évente pályadíjra fog kitüntetni.

Igen szép eszmével lépett fel a Statisztikai Hivatal, t. i. avval, hogy az államok hatóságainak és társulatainak kiadványai kölcsönösen megküldhessenek egymásnak. Akadémiaink is részt óhajt venni, hogy szellemi érintkezése körét tágítsa, a külföldi kiadványokban főlhalmozott kulturkineset gyakrabban, közvetlenül megismerhesse.

Végezetül örömmel számolok be, hogy az idén disztermünk 3 arképpel lett gazdagabb. Zichy János gróf volt kultuszminiszterünk arképpével és a direktori és prorektori teendőket egyesítő 1850-iki szervezet két igazgatójának arképpével, kik 3 év kivételével 1850—1912-ig, tehát közel 15 lustumon át állottak intézetünk élén és vezették ügyeit.

Bozókgyről volt szerencsém megemlékezni a mult tanév záró ünnepélyén.

Hoványit pedig hálás gyermeke nem méltathatja, csak áldja.

Ellenben Zichy Jánosról engedtessek meg nekem, hogy bár tudatában vagyok azon igazságnak, hogy:

«Each man makes his own statue, Builds himself. Virtue alone outbuilds the Pyramids».

Mindenki önmagának emel szobrot, önmagát mintázza, csak az erény mulja felül e piramisokat, mégis állapithassam meg, hogy Zichy János gróf 2 éves minisztersége alatt intézetünk iránt való jóságának számos és fényes tanujelét adta.

Ama klasszikus szavak, melyekkel Szekesfehervár illusztris püspöke a Zichy nemzetségnek szemefényét, Zichy Nándor gróftól jellemezte:

Homo Dei,
Homo Ecclesiae,
Homo Patriae — találóan illenek reá.

Akadémiáinknak ugy tanára, mint hallgatója, a homo scientiae, ennél fenségesebb eszményt nem választhat. Erős meggyőződés, ha akadémiánk tanári kara és ifjúsága ezt a magasztos eszményt, ezt az egészséges életirányt követi, akkor virulni fog intézetünk!

Adjja Isten, hogy ugy legyen!

A dékán szavait zugó és lelkes éljenzés fogadta.

Az után dr Szantner Pál ny. rk. jogtanár tartotta meg tetszéssel fogadott, kiváló nagy értekezését. „Az engedelmisség” címen.

Az osztálydíjak átadása következett. Ösztöndíj-jutalomban részesültek a következő joghallgatók:

Winterhalter-féle 90 koronás: Balázs Ernő IV. éves, Jedlicska-Szenczy-Kondé-féle 50—50 koronás: Csoór Lajos, Barza Ferenc I. éves, Lenkey Árpád, Molnár Lajos III. év és Balázs Ernő IV. éves jh., Fogarassy-féle 33:60 koronás: Gálbory László I. é. jh. Brüll-féle osztálydíjat kaptak: 190—190 koronát: Schweiger László I. é. és Schwartz Béla II. é. jh. 172—172 koronát: Csoór Lajos és Fenyő István I. é. jh. 202:85—202:25 koronát pedig Nizsalovszky Endre I. é. és Markovits Zoltán II. é. jh.

Végül dr Szantner Pál, a kar jegyzője kihirdette az 1912—13. tanári pályázat eredményét. A váradai regestrum és Árpád-kori jogunk e pályázat 100 korona jutalmódiját Lenkey Árpád joghallgató kapta. Egy munka

dicséretet kapott. Együttal kihirdették az 1913—14. évre kitűzött pályatételeket.

Dr Hoványi Gyula dékán néhány meleg szép szóval köszönte meg a megjelenteknek az érdeklődést s ezzel az ünnepély véget ért.

A város 3 milliós kölcsöne.

A miniszter jóváhagyta.

A mostani pénzügyvilágban Nagyvárad városa mégis csak kölcsönhöz jutott. A berlini Friedrich Wilhelm biztosító társaság által felajánlott 3 millió korona kölcsönt Nagyvárad város közgyűlése tudvalevőleg elfogadta.

Rimler Károly polgármester budapesti tartózkodása alatt eljárt a belügyminiszternél, aki még az ő jelenlétében aláírta a jóváhagyást.

Tegnap már meg is érkezett a városhoz a miniszter leirata.

Most már az a fődolog, hogy a város mielőbb hozzáfogjon a legszükségesebb köztételek létesítéséhez, mert az általános munkanélküliség hovatovább mind erősebben érezteti nyomasztó hatását s ezt meg fogja érezni Nagy-Várad város adópénztára is.

A miniszter jóváhagyó leirata a következő:

Törvényhatósági bizottsága 1913. május 8-án és folytatva tartott közgyűlésében 210—9474—913. sz. a. hozott határozatával kimondotta, hogy Friedrich Wilhelm porosz élet és kezességi bizt. rt. berlini cégtől a határozatban részletesen felsorolt feltételek mellett 1916. évi május 31-én visszafizetendő 2.550.000 márka kölcsönt vesz fel és ezuttal elfogadta az erre vonatkozó kötelezvényt.

Az idézett sz. határozatot dr Fráter Pál ügyvéd nagyváradai lakos felebbezése folytán, de hivatalból is a pénzügyminiszter véleményének meghallgatása után felülvizsgálva, azt tekintettel arra is, hogy a tervbe vett beruházások közül a tüdőbetegek szanatóriumának esatornázása és vízvezetékberendezése, a vágóhid és jéggyár építése, a létesítendő vasuti üzletvezetőség céljaira szükséges telek megvétele, végre pedig a honvédtüzérlaktanya építése olyanok, amelyeknek elhalasztása a helyes városfejlesztési szemponttal ellenkeznék, hogy továbbá ezek költségösszege a kölcsön értékét egy maga is messze meghaladja s kedvezőbb kölcsönre a jelen körülmények között a közeljövőben kilátás alig lehet, jóváhagyom.

Külön is kiemelem azonban, hogy amint az a dolog természetéből önként következik, a kamat csak a tényleg igénybe vett összegek után fizetendő, vagyis az 1913. évi június hó 1-én folyósítandó 1.275.000 márka után 1913 június 1-től számítva, az 1913. aug. 1-én folyósítandó 1.275.000 márka után pedig 1913. évi augusztus hó 1-étől számítva.

Erről a nélkülözhető iratoknak köztük a jóváhagyási záradékkal ellátott kötelezvények és hiteles német fordításának visszaküldése mellett oly felhívással értesitem a város községét, hogy a német birodalmi márkában nyerendő kölcsön összeg beváltását a kölcsön mindenkor kamat szükségletéhez, valamint annak idején a kölcsön visszafizetéséhez szükségeslendő márkák beszerzését min-

denkor az Osztrák-Magyar Bank utján teljesíttesse lehetőleg oly feltételek mellett, amilyenek a hasonló valuta műveletekre nézve az államkincstár és a nevezett bank között érvényben vannak.

Figyelmeztetem továbbá, hogy a pénzügyi helyzetét már a kölcsön esetleges konverziója szempontjából is kísérvé állandóan figyelemmel és már most tegyen meg minden intézkedést a kölcsön visszafizetése iránt, nehogy annak lejártakor a város kényserhelyzetbe kerüljön.

Budapest, 1913. május 31-én.

Jakabffy, s. k.

Weingärtner Andor halála.

Álmában ölte meg a szívszélhűdés.

Tegnap délután futótüzként terjedt el a városban a hír, Weingärtner Andornak, a Biharmegyei Gazdasági Egyesület népszerű titkáranak haláláról.

A lesujtó hír valóban bizonyult. Az életerős testalkata férfit tegnap délután szívszélhűdésben elhunyt.

Már vasárnap panaszkodott nővérének, akivel együtt lakott a Gazdasági Egyesület Bunyitay-ligeten levő székházában, hogy rosszul érzi magát, de gyengélkedését muló természetü bajnak gondolta. Tegnap reggel hivatalos ügyben kiutazott Bihartordára, ahonnét délre hazaérkezett.

Rendesen megebedelt, de ebéd után ismét rosszul érezte magát. Pihenni óhajtott s ledőlt lakásában egy kerevetre. Nővére magára hagyta, hogy nyugodtan kipihenhesse magát. Feltűnt azonban nővérének, hogy bátyja oly hosszan pihen, holott máskor ez nem volt szokása, még a mikor gyengélkedett is. Ót óra tájban benyitott a szobába s fel akarta költeni. Rémülve látta azonban, hogy a bátyja meg van halva.

Az előhívott orvosok konstatálták, hogy a derék férfit valószínűleg álmában szívszélhűdés ölte meg.

Weingärtner Andor mintegy 52—54 éves volt; s körülbelül 25 éve állott a gazdasági egyesület szolgálatában. Nagy tevékenységet fejtett ki az egyesület ügyei körül s Biharmegye gazdasági életének igen jelentékeny, kiváló szaktudással bíró munkása volt.

A gazdasági élet fellendülése, a vidéki szakelőadások, állatkiallítások rendezése körül fáradhatatlanul működött. Az ő szervező ereje, nagy energiája, tapintata különösen a Nagyváradon tartott orsz. mezőgazdasági kiállítás rendezése körül tünt ki különösen.

Az évenként rendezett löversenyek rendezésében és előkészítésében szintén megbecsülhetetlen érdemeket szerzett.

Halála nagy veszteség meggyénk és városunk gazdasági életére.

A temetésre nézve még nem intézkedtek, de valószínűleg szerdán délután helyezik örök nyugalomra a váratlanul elhunyt derék férfit hültteteméit.

A balkáni béke

meghozta az olcsóságot, amiről a t. közönség meggyőződhetik az ismét megnyílt osipkeáruházában, hol férfi és női fehérneműek, divatcikkék, ernyők, harisnyák, szabókellékek, szalagok, madériák, csipkék, harisnyák, ágygarnitúrák, strálok, ridikülök és bőrátuk stb. rendkívül olcsó árban kaphatók.

Kossuth-utca Sas-épület, a „Turul” cipőraktár mellett.

Rosenfeld Ignac

Magyarország és a berni konvenció.

Most tartják Budapesten nemzetközi kongresszusukat a világ könyvkiadói. Vasárnap este a Vigadó termeiben ismerkedésre találkoztak a magyar házigazdák vendégeikkel. A magyar kiadók rendjének valamennyi előkelősége megjelent, hogy részt vállaljon kartársai kalauzolásában.

A vendégek frakkos, rendjellel ékes sorában egész sereg világszerte ismert névviselője, a lipcei *Brockhaus*, a londoni *Fisher Unwin*, érdekes választékos alakok, a kiken igazán meglátszik a könyvvel való foglalkozás legfelső rendű kulturája. A magyar fogadóbizottság gazdag büffével várta a társaságot, amely nagy érdeklődéssel hallgatta a cigánymuzsikát és szemlélte a táncoló vidám párokat, körülbelül éjfélig maradt együtt az ismerkedő estén a kongresszus előkelő sokadalma.

Ma délelőtt féltizenegykor a kongresszus megnyitására ültek össze a könyvkiadók az Akadémia dísztermében.

A kongresszust *Han Slokum* amsterdami kiadó nyitotta meg, a ki az előző, hetedik kongresszusnak elnöke volt. Néhány bevezető szó után átadta az elnöklést *Ranschburg* Viktornak, a ki mellett *Brockhaus* Albert, *Heinemann* Vilmos és *Fouré* René (a Hachette-cég tulajdonosa) ültek az emelvényen.

Ranschburg bevezető-beszédében először József királyi herceg védőségét üdvözölte és rövid áttekintést nyújtott a magyar könyv és kiadás fejlődésén.

Indítványára megválasztották a délután kezdődő szaktanácskozások elnökeit.

Jankovich Béla kultuszminiszter szölt ezután. Francianyelvű beszédében üdvözölte a megjelenteket.

Töry Gusztáv államtitkár tett szenzációs bejelentést ezután. Elmondta, hogy Magyarországnak a berni konvencióhoz való csatlakozása törvényjavaslatat alakjában teljesen kész. Ugyanesak kész az a javaslat, a mely a magyar szerzőjogi törvénykezésnek a berni egyezményvel összefüggő részeit revidálja. *Töry* beszédét zajosan ünnepelték.

Heltai Ferenc magyar, német és francia nyelven a város tanácsa nevében. *Berzeviczy* Albert franciául az Akadémia nevében üdvözölte a kongresszust. Ezután a különböző nemzetiségi kiadók mondtak üdvözlő beszédeket.

Délután szakülések következtek, a melyek határozatait a esütörtöki összes ülés fogja szentesíteni.

A nyirbátori választás.

Nyirbátor, jun. 2.

Reggel nyolc órakor nyitotta meg Megyeri választási elnök a választást. A szavazást 9 órakor kezdték meg *Hrabovszky* Guidó függetlenségi jelöltre és *Kállay* Miklós munkapárti jelöltre. Tíz órakor a szavazatok egyenlően állanak.

Délután fél 4-kor *Hrabovszky* S54, *Kállay* Miklós 232. Este 6 órakor a választás eredményét kihirdették, eszerint *Hrabovszky* Guidót 670 szótöbbséggel képviselővé választották.

A biharmegyei és n.-váradai régészeti és történelmi egyesület közgyűlése.

Előkelő és szépszámu közönség gyűlt egybe vasárnap délután a muzeum dísztermében a régészeti és történelmi egyesület rendezévi és tisztújító közgyűlésére. A megjelentek közt voltak *Hlatky* Endre városi főispán, dr *Karácsonyi* János, Grócz Béla, *Gabriely* Lajos, *Kollányi* Ferenc, dr *Vucsik* Gyula kanonokok, *Medvigy* Mihály ny. táblai tanácselnök, dr *Bozóky* Alajos ny. jogakadémiai igazgató, dr *Hoványi* Gyula jogakadémiai dékán, dr *Némethy* Gyula, *Peszeki* Ferenc, dr *Pataky* Arnold theol. tanár, dr *Lestyán* Endre papneveldei lelkiigazgató, dr *Ferdényi* Kálmán papneveldei praefectus, *Kravjanszky* Mórprém. r. főgimn. tanár, *Petry* Gyula, *Vucsik* Jenő, dr *Sobó* Jenő, *Czékus* Kálmán főreáliskolai tanárok, *Kiss* István kir. segédtanfelügyelő, *Réz* Minály felügyelőigazgató, *Középe*ssy Gyula muzeumlőr, *Szokoly* Tamás, dr *Medvigy* Gábor ügyvédek, *Ferdényi* Olivér ny. kápt. számtartó, *Györi* János, *Románszky* Elek, *Pajor* Kálmán, *Baumgartner* Endre, *Ötvös* Béla stb. stb. továbbá a róm. katolikus papnevelde növendékei.

Dr *Karácsonyi* János prépost-kanonok, a Magyar Tudom. Akadémia tagja, ügyvezető alelnök nyitotta meg a közgyűlést az összegyűlték üdvözlése mellett s vázolta röviden az ilyen ünnepélyes gyűlések célját: a multak emlékeinek megbecsülése iránt a lelkesedés felkeltését s így a hazafias érzelmet ápolását a kulturális javak értékelésével kapcsolatosan.

Ezután dr *Sobó* Jenő, a főreáliskola tudós fiatal tanára állott a felolvasó asztal mellé és megtartotta becses előadását: „Szólló művelés Biharmegyében 1688—1703 között” címmel. Az előadó mindössze másfél év óta lakosa Nagy-Váradnak, de már is alapos buvárlásokat végzett a vármegyei és káptalani levéltárakban. Buvárkodásának hangya szorgalommal gyűjtött eredménye egy hosszabb művelődéstörténeti tanulmány a II. Rákóczi Ferenc korabeli közgazdasági viszonyokról, melynek egy részletét adta elő a közgyűlés előtt. A tanulságos előadást megérdemelt figyelemmel hallgatta és élvezte a közönség és a felhangzott taps s éljenzés mellett az elnök is kifejezte az egyesület hálás köszönetét a fiatal tudósnak.

Dr *Karácsonyi* János elnök, a hazai történelem fáradhatatlan buvára is olvasott fel egy rövid, de érdekes értekezést: „Az *Zygyen Zenth Istvan*”-ról, a Váradon promontoron állott premontrai templom soráról.

Az értekezést tárcarovatunkban közöljük.

Az elismeréssel fogadott szellemi élvezet után *Peszeki* Ferenc egyesületi titkár olvasta fel az 1912-ik évről szóló titkári jelentést feltüntetve az egyesületnek mult évi fontosabb belső és külső eseményeit. Főleg a váradai várbán folytatott ásatások befejezését emeli ki s nyilvánosan rója le a társaság háláját mindazok iránt, kik szellemileg vagy anyagilag támogatták az egyesületet nemes hivatása betöltésében. Sajnosan mutat rá az érdeklődés csékélységére, a biharmegyei és nagyváradai intelligencia megokolatlan közönyére, mely miatt a társulati évkönyv évenkénti kibocsátása is csak a jövő szép álmai közé sorozható eddigéig.

A panaszos jelentést vigasztalóbb beszámolás követi, mikor *Középe*ssy Gyula muzeumlőr olvassa fel mult évi jelentését, mely szerint a mult évben 2995 kor. bevétellel szemben 2439 kor. kiadás áll. Bizony esékély számok a gazdag és ritkabecsű muzeum budgetjében!

Mivel a 3 évre szóló megbízatás lejárt, elnök a saját és tisztársai nevében letette hivatalát és kérte a közgyűlést a tisztújítás megejtésére. Korelnöki minőségben *Medvigy*

Mihály ny. táblai tanácselnök foglalta el az elnöki széket. Javaslataira a közgyűlés egyhangulag választotta meg ismét elnökké dr *Beóthy* László v. b. t. t. kereskedelmi minisztert, ügyvezető alelnökké pedig dr *Karácsonyi* Jánost. Az elnöklést most ismét átvevő alelnök meleg szavakkal emlékezett meg az eddigi másik elnökről *Gálbory* Sámuelről, aki az egyesületnek születése óta lelkes pártolója és tisztviselője volt, de most már előrehaladt kora miatt nem tud megfelelni hivatalának s felmentését kérte ezuttal.

Helyébe másik alelnökké városunk közbecsülésben álló főispánját: *Hlatky* Endrét választotta meg a közgyűlés. — Ugyanesak megválasztották titkárrá: *Peszeki* Ferenc, muzeumlőröknek: dr *Némethy* Gyula és *Középe*ssy Gyula, pénztárnoknak: *Ferdényi* Olivér, ügyészek: dr *Thury* Kálmán, könyv és levéltárosnak: dr *Ferdényi* Kálmán, választmányi tagok pedig lettek: dr *Baróthy* Pál, dr *Bozóky* Alajos, *Bunyitay* Vince, *H. Fekete* Péter, *Fetser* Antal, dr *Géher* Lambert, *Gyalokay* Jenő, dr *Hoványi* Gyula, *Kollányi* Ferenc, *Lakos* Lajos, *Medvigy* Mihály, dr *Sobó* Jenő, *Szilágyi* Dósa, *Szma*zsenka Ernő, dr *Vallner* Odön, *Verner* Kálmán, *Vidovich* Béla, dr *Vucsik* Gyula.

Befejeződött az új tisztikar megválasztása s a minden tekintetben sikerült ünnepélyes közgyűlés véget ért. Az egyesület új tisztviselőinek névsora, mely felöleli az egyházi, a megyei és városi törvényhatósági, a bírósági, a tanügyi közelet sok jelesének személyét, biztosíték lehet annak a régóta várva várt reménynek megvalósulására, hogy ez az igazán hazafias és kulturális egyesület valahára végre elfoglalja majd Biharmegye és Nagyvárad művelt közönségének érdeklődésében és önzetlen felkarolásában az őt méltóképpen megillető szerepet és helyet.

Viszik az oláhokat Romániába.

Hat korona munkadíjat ígértek nekik.

A vaskóhi és belényesi járáások csendes falvait egy héttel ezeótt máramarosi ügynök járta be. Bekopogtatott minden házba, ahol baltafogható ember volt. Bizalmasan tárgyalt az emberekkel, hogy még az asszony nép sem tudott a tárgyalás eredményéről. Hogy miről folyt a tárgyalás, az most derült ki, mikor a belényesi és vaskóhi főszolgabírósgokat valóságga meglepték utlevélért az oláhok.

Százával jelentkeztek a főszolgabírósnál, felnőtt férfiak és serdülőfélben lévő legények. Mindnek Romániába szóló utlevélre volt szüksége.

A tömeges utlevélkérés feltűnt a hatóságoknak és érdeklődni kezdtek utána, hogy mi az oka a kivándorlásnak. Ekkor tudódott ki, hogy egy máramarosi zsidó vigée birta rá őket, hogy menjenek át dolgozni Romániába. Az oláhokat az *Unio* erdőiparvállalat szerződtette erdőirtási munkálatokra.

A vigée az oláhoknak igen jó jövedelmet biztosított és pedig egy erdei méter fa után 5—6 koronát ígért és így kötött velük szerződést. Ez a szép ígélet azonban alighanem csak ígélet marad, amint hogy egy párszor már volt módunkban azt tapasztalni. Romániába ugyanis minden évben szállítanak munkásokat az ország különböző részeiből. Busás jövedelmet ígérnek nekik, mikor azonban fizetésre kerül a sor rendszerint annyit sem kapnak a munkások, hogy haza tudnának jönni Magyarországra.

A belügyminiszter eddig rengeteg utiköltséget fizetett már ki az ilyen munkások után.

A belügyminiszterium minden évben ki szokott adni egy körrendeletet, amelyben a hatóságok utján figyelmezteti a lakosságot, hogy a romániai csalogatásnak ne üljenek fel.

Ugy látszik ez a rendelet most eltvesztette hatását, mert egy zsidó ügynök mézes-mázos szavainak jobban hisznek az egyszerű oláhok.

Ha az elszereződött oláhok ki mennek a belényesi és vaskóhi járásból, akkor a két járás szalmafedeles házaiban csak az apró gyermekek, az asszonyok és a betegek maradnak. Nagyon valószínű, hogy az egész kivándorlásból nem lesz semmi, mert a kérelmeket felterjesztették a belügyminiszterhez, ahol nem igen hihető, hogy teljesíteni fogják azokat. Feltűnő, hogy az utleveleket korkülönbőség nélkül kéri, már pedig még most is érvényben van a miniszter ama rendelete, mely szerint csakis 42 éven felüli férfiak vándorolhatnak ki.

A GYERMEKELŐ VIRÁGOS NAPJA.

Még mikor e sorokat írjuk, nem lehet tudni, hogy maind eredménynyel végződik az első gyermeknap. A riport végén bizonyára be fog számolni némi adatokkal a riportert, egyelőre azonban színeket, elevevényeket, kedves mozaikokat keres a reggeli és délelőtti napfényben az első virágos gyermeknap lassu és szép kibontakozásáról, az utca és a gyűjtés megindulásáról.

Most persze a nagyszabású szervezkedés és a működési terület nagysága miatt nem lehetett kívánni, hogy topp! egyszerre benne legyünk a legpezsgőbb forgatagban, a legszínesebb kavarodásban.

A reggeli kép.

Gyönyörű, aranyos reggel virradt fel tegnap a városra. Már kora reggel megjelentek a Bémer-téren a mosolygó hölgyek, szürke perselyekben hamar megcsörrentek az aprópénzek.

A Bémer-téren zöld lombsátor áll. Szűts Izsó igazgató, Deryey Imre, Kasza Vali, Cserevka Böske és Piri, Szokoly Margit rendezgetik a rengeteg rózsát, cukorkát, tarka konfettit, festett lapokat stb. stb. Aggodalmasan néznek ki az égő aszfaltra. Az urnák előtt még csak egy-két hölgy ül.

— Nem fognak kijönni a hölgyek. Mely van . . .

Akik látták az előbbi években a gyűjtést, azok megnyugtatták az aggodalmaskodókat.

— Délután kezdődik az igazi élet. Este fogja elérni tetőpontját a konfetti-csata alatt.

A korzón kettésével jelennek meg a rózsás leányok.

— Tíz fillér egy rózsaszál, mely szében beszél . . .

hiszen tetszik tudni. És iskolába induló szerelmes diákok meghatva vásárolnak egy-egy szálát, a hivatalnokok egy kicsit megkeskednek, mikor venni kell a virágokból.

Dutka Akosné H. Körösi Jucival aratja a drága koronákat, kapkodják a szép asszonykezekből a keményszirmu rózsákat.

— De furesák ezek a városi urak, panaszkodik a kis aranyösszőke asszony, Hunyadiné. Ugy tesznek, mintha süketek volnának, mikor az ember szól nekik. Tudod

drágám az imént egy paraszttól egy koronát kaptam egy rózsáért. s ezek a városi nimolék! . . . Tessék virágot venni! . . .

Délelőtt 11 órakor a színház előtt játszott a honvédszenekar Fricsaj Richard vezetése alatt. Kiméretlen meleg gyújtott a nap. A zenészek eltikkadtak. Ez bizony igen terhes áldozat volt. Persze rengeteg nép hullámozott a szép banda körül.

A délutáni élet.

Már négy órakor teljes volt az utcai tarkaság pompája. A villamosokon utaztak kedves, bámuló falusiak, akik szemmeresztve nézték a városi élet rajzását.

Az urnák mellől itt is, ott is elsétál a fehér sisakos rendőr. Mindenütt illatos uri asszonyok foglalják el a posztot. Egy gyors séta alatt ott látjuk az urnák körül dr. Molnár Imréné, özv. Grünvald Henrikné, dr. Agoston Péterné, Rechten Bauer Zsófia, dr. Mártonffy Marellné, Szentlélek Kálmánné, Butykay Lajosné, dr. Edelmann Menyhértné, Lázár Mártonné, Darvas Istvánné, Deryei Imréné, Fenessy Lajosné, dr. Fráter Pálné, Kőszeghy Józsefné urasszonyokat.

Hirtelen egy másik sátor nő az aszfalton: a Cukorka Bonbonnier kis háza. Itt Tóth Micike és Rónai Erzsike csábítják a vevőket.

A sátor háta mögött ismét felesattan a zenekar. Ötvenhat hangszer torka csap zsidbasztó zajt a hullámozó nép között. Mindenki szédül az utcai élet lázas lüktetésétől, kél a konfetti, hol itt, hol ott robban fel egy papirbomba, a pléh dobozokban zörög a pénz.

Többször próbáltunk a gyűjtési eredmények után érdeklődni. Szűts Izsó és Deryei Imre, akik a központban dirigáltak, annyira el voltak foglalva, hogy képtelenek voltak számon tartani a befolyt összegeket. Csak a második nap után lehet majd az eredményeket megtudni.

Hamis konfetti!

A rendezőség délután 6 óra tájban rájött, hogy az utcán olyan borítékokban is árulnak konfettit, amelyek nincsenek lezárva a liga bélyegével. Órást emeltek ez ellen a rendőrségnél, ahol Egely Alajos kapitány intézkedett, hogy ezeket vonják ki a forgalomból, mert ezekre nem szól az utcai elárusítás engedélye.

Konfetti-csata. Tüzijáték.

Esti hét órakor kezdődött a Rákóczi-uton és a Bémer-téren a konfetti-csata. Ez volt a haccacaré! . . . Egy negyed óra múlva a rendőr lova már térdig járt a konfettiben. Színésznők, menyasszonyok, idült nők és nyolc éves gyermekek élvezték a dobálódzás nagy szabadságát. Mindenki szemébe dobhatta titkos ideáljának a konfettit, ismeretségek keletkeztek egy pillanat alatt, egy kézzorítás, két szó és elsodrónak egymás mellől.

Kilenc óráig hullott, szállt, röpült a konfetti; eddig finoman, bizonyos határok közt folyt a játék. Azután dühöngött a közvetlenség, halk és rövid sikolyok jelezték, hogy már bakamódra megy a csata.

Méltó befejezése volt a mozgalmas napnak az esti korzó és tüzijáték a mogorva és fekete Körözs fölött. Az Ezredévi Emlék-téren ezerlángu sárga és hintázó lampionjaival a japáni Joshivara hangulatát adta. A Körözs partján száz fehér asztal volt terítve, dus buffettek, rengeteg nép, honvédszene, tárogatószólok; görögtűz, rakéták, izzó napok, piros lángoszlopok vágta a fekete ég felé, vigan folyt a sör, jól öltözött szabólegények érvényesültek a jogászok között, a gyerekek tapsoltak, a leányok kacároztak és közben folyt a pénz a kis kasszába, folyt, folyt, talán jobban mint a Körös vize. Legalább ugy látszott. Na majd meglátjuk holnap.

HIREK

* **Bérmálás Orosházán.** Vasárnap délelőtt az ország legnagyobb falujában, Orosházán bérmált gróf Széchenyi Miklós püspök. Az egész község nagyszabású előkészületeket tett, hogy minél impozánsabb legyen a főpásztor fogadtatása. A püspök szombat délután érkezett meg a pályaudvarra, ahol küldöttség várta az előkelő vendéget. A főpásztor a fogadtatás után a plébániára ment, ahol 4 órakor küldöttségeket fogadott. Vasárnap délelőtt az egész község ünnepi díszet öltött. Oly sokan jelentkeztek a bérmálás szentségének felvételére, hogy a bérmálást nem lehetett a templomban megtartani, hanem erre a célra a piac-téren készítettek díszes sátrat. Itt mondott szentmisét és itt szolgáltatta ki a bérmálás szentségét a püspök. A bérmálandók száma 1028 volt. A szentség kiszolgálása után látogatósokat tett a főpásztor. Többek között meglátogatta gróf Berchtold Lipót külügyminiszter feleségét, a ki mint béрмаanya szerepelt. Délben a püspök tiszteletére ebéd volt a plébánián. Délután a püspök kikocsizott kíséretével Szentetornyára, ahol megleltette a néhai Palotay László adományából épített templomot és az egyházi épületeket. A püspök kíséretében ott voltak Lopussny Gyula, Szirmay L. Arpád c. kanonokok, Lindenberger János apát-plébános, Gyepes Imre szemináriumi aligazgató, Molnár János plébános, Csermus Mihály és Schriffert Béla segédlelkészek.

* **Némethy Gyula beiktatása.** Annak idején közöltük, hogy gr. Széchenyi Miklós v. b. t. t. megyés püspök felterjesztésére királyi felsége a dr. Vueskics Gyula mesterkanonokká történt kinevezése folytán megüresedett tisztetbeli kanonokságra dr. Némethy Gyula theol. tanárt nevezte ki. Az új tb. kanonok ünnepélyes beiktatása ma, kedden, június hó 3-án délelőtt fél 10 órakor lesz a székesegyházban. A beiktatást Fetszer Antal felszentelt püspök végzi.

* **Katholikus sajtónagygyűlés Nagyszombatban.** Vasárnap d. u. sajtónagygyűlést tartottak Nagyszombatban, ebben az ősi katolikus városban. A gyűlésnek méltó keretül szolgált az aznapi bucsu, melyre az egész környékről mintegy negyvenezen sereglettek össze. A sajtógyűlésen részt vett a környék arisztokráciájának számos tagja is; az elnöki tisztet gróf Mailáth György v. b. t. t. neje vállalta el. Ott volt Nagyszombat és vidéke egész intelligenciája. A meglelteteket dr. Halmos Ignác apát-plébános üdvözölte; gróf Mailáth Györgyné megnyitó beszédjében az ünnepi szónokokat köszöntötte. Dr. Krüger Aladár nagyszabású beszédben, melyet folyton meg-megszakított a taps és éljenzés, arra lelkesítette a közönséget, hogy a mint Nagy Konstantin fölémelte az elnyomott kereszténységet, a mai pogány szabadkőműves sajtó fölött is tegye uralkodóvá a katolikus társadalom — talán a magyar kath. sajtó eljövendő Nagy Konstantinjának zászlaja alatt — a katolikus sajtót, Dr. Novák Mártonné nagy hatás mellett a kath. nők tevékenységét fejtegette a sajtóakció terén, dr. Bangha Béla pedig gyújtó

hatásu beszédben mutatott rá a keresztényellenes sajtó romboló munkájára s a hölgyeket kérte a kath. sajtóakció támogatására. A gyűlés hatása alatt számos előfizető jelentkezett a kath. sajtótermékekre, egyúttal megalkotották a Sajtóhölgyszövetséget.

* A munkásbiztosító közgyűlése. A nagyvárad kerületi munkásbiztosító pénztár vasárnap tartotta közgyűlését Láng József elnöke alatt a városháza termében. Ugy a munkaadó, mint a munkások majdnem teljes számban voltak jelen. A közgyűlés bővelkedett zajos jelenetekben. Bíralták az igazgatóság jelentését, a pénztár működését. Végül az igazgatósági, felügyelőbizottsági tagokat, a választott bírósági ülnököket választották meg. A munkaadókat illetően a nagyvárad ipartestület jelöltjei választották meg, csupán azon változtatással, hogy a felügyelő bizottságba Schwarz Izidor helyett Hartmann Sándort választották.

* Tisza Kálmán szobra. A Nagyváradon felállítandó Tisza Kálmán szobor pályázata ügyében megtörtént a döntés. A zsüri tudvalevőleg szűkebb pályázatot rendelt el, amelyre az első pályázatnál legjobbnak talált szoborminta készítőit: Szentgyörgyi István, Margó Ede és Pásztor János szobrászokat hívták meg. A művészek Budapesten az iparművészeti múzeumban állították ki műveiket. A döntésnél a bíráló bizottság elnöke: **Miskolczy Ferenc** főispán, Biharmegye részéről **Fetszer Antal** felszentelt püspök, **Fráter Barna** alispán, **Varró Domokos** műszaki tanácsos, Nagyvárad részéről dr. **Hoványi Géza** orsz. képviselő, **Rimler Károly** polgármester, **Köszeghy József** főmérnök, továbbá **Benes Imre**, **Kertész K. Róbert** és **Csányi Károly** művészek voltak jelen. A zsüri Szentgyörgyi István tervét fogadta el némi módosítással a kivitelre, míg Margó Ede és Pásztor János műveit 1000—1000 korona tiszteletdíjjal honorálta. A szobor 50,000 koronába kerül.

* A Kath. Kör választmányi ülése. A Kath. Kör igazgató választmányja folyó évi jun. hó 4. napján este 6 órakor rendes havi választmányi ülést tart.

* A közigazgatási bizottság ülése. Biharvármegye közigazgatási bizottsága holnap, szerdán délelőtt tartja meg június havi ülését. Az ülésen **Miskolczy Ferenc** dr. főispán fog elnökölni.

* A végzet növendékei. Ezen a címen az Uj Nagyvárad f. évi június 1-én kelt számában egy nevelésügyi kicsinyes, de intézetünk tanári karát sértő cikk jelent meg. Ebben az Uj Nagyvárad szokásos módjában próbál a szunyogból elefántot csinálni és általánosan ismert tárgyilagosságával neki ront a nagyvárad kir. kath. tanítóképző tanári karának. Megírja, hogy most végzett növendékek fényképeinek föliratában iráshibák vannak. Ebből megállapítja, hogy a tanári kar roppant szerencsével vergődött abba az állásba, amelyet elfoglalt, mert hiszen a helyesírásról sem ért. S ezt a valóban több mint bátor logikai bukfencet bizonyítja azzal, hogy a föliratnak a tanári kar ellenőrzésén kellett keresztül mennie. Hát ebben a dologban csak annyi igaz, hogy az a hibás fölirat a tanári kar tudta nélkül és a növendékek hibáján kívül készült. A hiba a készítőnek egyszerű tévedése. — És ennek a tévedésnek megtörténtét elismervén, az abból vont következtetéshez van egy-két szavunk. — Hivatásunknál fogva megszoktuk azt, amit az

Uj Nagyváradnál soha sem fognak megtanulni: hogy meggondolatlanul ne beszéljünk s beszédünk komolyságban ne szükködjék! Ezért nem tudunk — jóízűsünk is tiltja — az ő nyelvükön, az ő modorukban felelni! Tehát csak annyit kérdezzünk: Vajjon mi vitte az Uj Nagyváradot erre a minden tárgyi és erkölcsi alapot nélkülöző sértegetésre? Közérdeknek mondható-e egy olyan intézet tanári karának alaptalan meghurcolása, amely a magyar kultúrának mégis van akkorácska tényezője, mint egy tucat Uj Nagyvárad? A feleletet erre a két kérdésre minden józan gondolkozású olvasó meg tudja adni. Soraink közlését kérve, Szerkesztő ur és a sajtó komoly munkásai iránt a legnagyobb tisztelettel vagyunk: **A kir. kath. tanítóképző tanárai.**

* A város ösztöndija. Nagyvárad városa a kir. Ő Felsége 80. születésnapjának emlékére 50.000 K alapítványt tett, amelynek évi 2000 korona kamatát nagyvárad illetőségű ipari szakiskolai vagy felsőbb ipariskolai tanulók részére ösztöndíjjal adja ki a város. A belügyminiszter a város törvényhatóságának határozatát jóváhagyta azzal, hogy az alapító oklevelet állítsa ki.

* A hajdudorogi gör. kath. magyar püspök kinevezése. Hetekkel ezelőtt már közöltük, hogy az ujonnan felállított hajdudorogi új gör. katolikus magyar püspöki méltóságra **Miklóssy István** sátoraljujhelyi gör. kath. plébános, zemplényi főesperes neveztetik ki. Ezen hiradásunk most már beteljesedett. A kinevezésről a hivatalos lap vasárnapi száma hozza a királyi kéziratot. Az új és első hajdudorogi görög kath. magyar püspök jelenleg 56 éves. Edigi munkássága az egyház, a tanügy, a közélet és a magyarság érdekében kifejtett gazdag tevékenysége méltó elismerést nyert a kinevezés által. Kiváló szónok, széles látókörrel és tudással. — Az új püspökség székhelyének kérdése még nincsen eldöntve, de most már bizonyosnak látszik, hogy **Nagykároly** lesz a püspökség székhelye. Mig ez a kérdés eldőlt, az új püspök Budapesten fog lakni.

* Nagyvárad leányok a zeneakadémián. A budapesti orsz. m. kir. zeneakadémia ezidei vizsgálatain öt nagyvárad ur leány vizsgázott kiváló sikerrel a zongora tanszakra és a hozzá tartozó mellék tárgyakból. E kiváló tehetségű növendékek: **Eichner Ilona** (III. elők. oszt.), **Perlesz Vilma** (III. elők. oszt.), **Várad Stefánia** (III. elők. oszt.) **Varró Zsófi** (III. akad. oszt.) és **Weisz Rezső** (II. gyak. oszt.) Mind az öten a nagyvárad zeneiskola, részben Fischer E. tanár, részben Fischeré Sz. Stefánia növendékei.

* Naponta friss Cseresznye! Ózibarack! Idei termésű ausztráliai fajták. Kiváló finom fajborok, jégbehűtött kőbányai szalon és maláta sörök. **MERTZ NÁNDOR** esemege üzletében, Körös-utca. Telefon 448 sz.

* 38 ik Rácz Laci női zenekara a Korona kávéházban. Ma és minden este a Korona-kávéházban egy elsőrangú fővárosi női zenekar hangversenyez a híres **Neszmélyi** karmesternő vezetése alatt naponta változatos műsorral. A társulat magánzámokkal működik közre, a gazdagon összeállított műsorból kiemelendő a «Budapesti viglányok» című operett, melyet **Neszmélyi** Bözsike prim énekesnő énekel, a hangverseny kezdete este 8 órakor, szabad bemenet. Szíves pártfogást kér **Neszmélyi** karmesternő.

* Ismét érkeztek elegáns modell-kalapok UJ-HELYI RÓZA Rákóczi-utcai üzletébe, finom gyászkalapok és fátolok is kaphatók. Telefon 130.

Valódi Chassala szandál, amerikai tennis cipők és szabadalmazott tennis ingek kizárólag

REICHARD áruháza

cégnél kaphatók.

* A feministák kiegyeztek Lukácsossal, mert javaslatát elfogadták, hogy választójog helyett ma már oly híressé vált és nélkülözhetetlen **Mlle Juliette** fűzőt kapnak. Állandó nagy raktár angol és francia fűzők, haskötők, melltartók, egyenestartók és fűzővédőkben. Nagyvárad, Színház-u. 4. Emke melletti fűző terem.

* Hölgyek figyelmébe! Schmidt női fodrásznál — Rákóczi-ut 5. sz. alatt készülnek a legelegánsabb divatfrizurák — továbbá valódi prima hajból mindennemű hajmunkák — u. m. parókák, transzformációk már 60 K-tól feljebb, divatbandó, hullámrész stb. Lemoshatatlan hajfestés, ondulatió, hajmosás manicür. Telefon 11—98.

* Hölgyek szíves figyelmébe ajánlom női-kalap különlegességi üzletemet. Bécsben és Budapesten a legelső szalonokban működtem. Mély tisztelettel **Braun Margit** Rimánóczy-u. 1.

* Az „Erdélyi Kereskedelmi és Automobilforgalmi r.-t.” itteni fiókja június hó 1-én **Körház-utca 6. sz.** alatt modernül berendezett, ujonnan épülő GARAGE ÉS JAVITÓMŰHELYT nyit meg. A garage és javítóhely felszerelése és kiállítása minden követelményeknek megfelelő lesz. A társaság eme új vállalkozása automobilista körökben általános meglepedést kelt, annál is inkább, mivel Nagyváradon és az egész megyében ily szakszerűen berendezett garage és javítóhely az autotulajdonosok között régen érzett közüköséget pótol.

* A Bémer-téri Cukorka-Bonboniere BENEDEK TESTVÉREK fiók üzletében legfinomabb cukorkák, kávék, teák kaphatók.

* Csödtömeg eladás. **KLEIN SÁNDOR** és **VILMOS** csödtömegéhez tartozó fiók-üzletekből az árak u. m.: 5000 drb. ridikül kerül eladásra 1 kor.-tól feljebb. Váznak prima minőség végenként 8 kor. 90 fill. Női színes ernyők 280 fillértől. Női és férfi harisnyák ugyszintén gyerek zoknik hallatlan olcsó árban lesznek kiárusítva Rákóczi-ut 18. sz. alatt.

* Ridzyk József épület- és műlakatos Nagy-Várad Rákóczi-ut 20. (Lévai M.-féle házban.) Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elfoglal minden e szakmába vágó épületmunkát a legogyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, terv és rajz szerint. Szegecsel vasoszlopok, tüvegázak, vastetők, vasablakok, tűzmentes vasajtók, sirkerítések, üzleti vasredőnyök, ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev-lap hívásra azonnal megjelenek.

* Két jogász sétál a városban, szemben találják magokat egy régi ismerősükkel **Pista** barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezhet be mindenki **Nagy Sándor** férfi divatruha kereskedésében a **Zöldfa-utcan**, passagé-kapu mellett

Olcsó gyógykurák itthon.

Astma, köszvény, vesebajok gyógyítása **fénysugaras fürdőkkel**, Légzési bajok, tüdő, gége-hurut ellen. **Belégzési s sürített levegőjű** (pneumatikus) kamrák

Nem kell okvetlen gyógyfürdőbe utazni, mert Nagyváradon is tarthatók a gyógykurák.

Dr. Rácz Ödön sanatóriumában

Szilágyi Dezső-u. 7. Telefon 689. Bujaróknak egész nap nyitva. Benlakóknak olcsó pensio.

TÓTH JÓZSEF

épület és műbutor asztalos Nagyvárad,
Szilágyi Dezső-utca 12. Lakatos-ház.

A legjutányosabb árszámítás mellett készít mindennemű épület portál és műbutorasztalos munkákat, valamint javításokat a legizlésebb kivitelben.

Tervek- és költségvetésekkel díjtalanul szolgálók.

x **Uj fakeskedés.** 2 kor. 20 fillér 100 kiló kiszáritott, fűrészt aprított bükkfa házhoz szállítással. Iroda: Atlasz József Várház-u. 31/b.

x **Régiágeket, műtérnyakat** és mindenféle alkalmi vételeket **veszők**, eladók és **becsülők**. Házhoz is megyek. STERNBERG J. Szt. László-tér, Kishídő.

x **Utások**, Félix- és Páspököfűrdőbe menni szándékozók figyelmébe ajánljuk Serác Aurél sör-sarnokát (Váradvelencei állomásnál) hol a közönség kényelmére modern nyári fedett terraszok állanak rendelkezésre, amelyekben naponta frissen csapolt Dréher-sör és dupla maláta sör, kitűnő borok, izletes hideg és meleg ételek kaphatók.

OCCASSIO ELADÁS
a tavaszi idényre**Tátray Gusztáv**
kézimunka üzletében

Rákóczi-ut 4.

Telefon 783. :: Telefon 783.

* **Téli ruhákat** u.m. bundák, szörme és plüs kabátokat, szőnyeget stb. nyári gondozásra elvállalunk felelősség mellett javítással együtt **Hatvany** és **Szentmiklósy** szücsök, Nagy Sándor-u. 1.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525. Telefon 525.

Értesítés.

A mai naptól kezdve házhoz szállít a **Schlauch-téri kiosk** mindennap **jegeskávét** és **fagylaltot**, kisadag fagylalt **24**, nagyadag fagylalt **30** és **jegeskávé 30** fill. Megrendelések naponta bármely órában el lesznek intézve. **MAGYARI BÉLA** hírneves cigányzenekara szórakoztatja a v. érd. közönséget **ünnepe** és **vasárnap**.

x **ÓRIÁSI CSŐD**-ben sem lehet ridicült, játékok, ajándéktárgyat, nyakkendőt, hajtűket, pénztárcát és diszmiárut zsebbőben venni, mint a **Parisi Bazárban**, **SAS** alatt.

* **Beiratások az énekiskolába.** **Bleyerné Garzó Adél** urnő énekiskolájába (Deák Ferenc-utca 13.) a beiratások június hó 1-től 15-ig eszközöltnének.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. **Hungária cipőgyár r.t.**

* **Kossuth-utca 6. sz. ház** emeletén a **Körös** felőli oldalon modern háromszobás lakás melék helyiségekkel november 1-re kiadó. Értekezhetni a **Polgári Takarékpénztárnál**.

Szöllőgazdasági cikkek:

kékkő, raffia, kénmáj, fonal,
ojtó-viasz és pamut, rézkénpor,
bordói por legjutányosabban a

WURST JÓZSEF

cégnél szereshetők be.

x **Zombor Sándor** sebész-orvosi műszer, kötszer és testgyógyító gépek készítője. Nagyváradon. Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villany erőre berendezett műhelyében készít mindenféle fém-csiszolást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos-árbán. levelekre válasz.

x **Modern fényképészet.** Főváros mintára berendezett modern fényképészeti műtermem f. é május 1-től **Szent János-utca 3. szám** alá helyezem át **Felvételek** jutányos árbán egész nap és este 9 óráig villanyfény mellett is eszközöltnének. Külön **nagyítási műtermem** is rendeztem be, hol életnagyságú képek 7 koronától kezdve megrendelhetők. Minden egyes kép tökéletességéért felelősséget vállalok. Céloom ez által kizárni azokat a silány produktumokat városunkból, melyeket a nagy közönség **utánvételes megrendelés** útján kénytelen elfogadni. Nyers nagyításokat amatőrök és szakemberek részére nagy árkedvezményben készítek. Tisztelettel **Szabó Dénes** fényképész.

Elsőrendű modern hölgyfodrászterem a

Rammingeré

színházi és hölgyfodrász

szemben a színházzal.

Telefon 1076.

Telefon 1076.

Értesítés.

A „Kereskedők Magánlistviselői és Háztulajdonosok Közlönye” a külföldi nagyvárosok mintájára

ingyenes elhelyező osztályát díjtalanul

a nagyközönség rendelkezésére bocsájtotta. Elhelyezést nyerne: minden szakbeli kereskedelmi alkalmazottak, hivatalnokok, könyvelők, pénztárosok, gyakornokok, gazdatisztek, házfelügyelők stb. stb. nemre való tekintet nélkül.

Az alkalmazást keresők felhívtnak, hogy naponként d. e. 11-12-ig és d. n. 3-4 ig jelenkezzenek a **Szacsvey u. 12. sz. irodában**.

x **Elsőrendű** uri-, női- és papi szabóság a Rákóczi-uton. bel- és külföldi szövetségülönlegességek, a melyekből rendkívül kedvezményes árbán készítnünk bármilyen ruhadarabokat mindég a legutolsó divat szerint. Elvállalunk costumok készítését már harminc koronától kezdve Szives megkereséseket kérnek **Biró László** és **Társai** uri-, női- és papi-szabók Rákóczi-ut 22. Telefon 832.

Vigyázat!!**DIÓSY SOMA**
(DIÓSY MISKA)

GIMFESTŐ, ZOMÁNTÁBLA KÉSZÍTŐ

EMKE és PANNONIA KÖZT

ROSENZWEIG MIDERES MELLETT VAN

TELEFON 839 SZ.

x **Szandál** 20-25 számig 2 korona; 26-28-ig 2 K 60 f., 29-34-ig 3 K 20 f., 35-42-ig 4 K, női párti félcipők 3 koronától kezdve; férfi chevrau vagy boks cipő 8 korona, szalma és posztó kalapok, fehérművek legolesőbb beszerzési forrása. Állandóan párti vételek **Fekete Jenő**él **Szent János-utca**n, **Kispipa** mellett.

* **A kocsiartó** közönség szives figyelmét felhívjuk **ÜVEGES JÁNOS** kerékgyártó munkáira **Báthory-u. 9 sz. Jutányos árak**. Meghívásra azonnal megjelenek.

x **A városban** számtalan esetben lehet csoportosulásokat látni, amint a hölgyek **tanácskoz**nak egymás között azon a hallatlan olesó árbán forgalomba hozott **harisnya és keztyű cikkek**en, amit **Ungerleider Salamon** harisnya és keztyű áruházán árusít Nagy-Váradon, **Szent János-utca 4. sz. alatt**.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Kedd: A szirén.

Szerda: A szirén.

Csütörtök: Isteni szikra.

Péntek: Isteni szikra.

Szombat: Isteni szikra.

Vasárnap dulután: Aranyeső; este: Bob hereg. (Uj betanulással.)

A szirén.

Most már nem lehet letagadni, hogy itt a nyár. Megjöttek a fecskék, a golyák, a szalmakalapok, a batiszt ruhák és végre vasárnap megjött az első nyári bemutató. Ugy hívják, hogy **A szirén**. Amolyan ártalom-nélküli három felvonás. Szöveggönyv semmi, zene szintén nem sok. **Sehol egy fülbemászó dal**, egy értékes ütem. **Mintha** nem is **Fall irta volna**. De azért érdemes megnézni a darabot, amely telve van tiszta poézissal, finom hangulattal, **Fekete Ferenc** irta, a zenéjét **Feldmann Hugó** szerezte. A közönség **Horváth Mici** pompás előadásában nagy tetszéssel fogadta. A darabban különben **Medgyaszay**, **Horváth**, **Leövey**, **Kassai**, **Pogány** és **Kabos** játszották a nagyobb szerepeket — jobb ügyhöz méltó buzgalommal.

TÁNYÜGY

A csillagvárosi községi iskola építése. A Csillagvároson építendő új községi elemi iskola, igazgatói lak és napközi otthon építését, valamint a régi elemi iskola építésének átalakítását óvoda céljaira, mintegy 210,000 korona költséggel, jóváhagyta. Kifogása csupán a központi fűtés ellen van, mely iskoláknál, kellő gondozás nélkül, nem felel meg, gépészt pedig ily kisebb intézménynél nem lehet tartani. Kifogásolja továbbá a körlepcsőt, amely iskolában nem célszerű. Erdekes továbbá a miniszter azon megjegyzése, hogy az igazgatói lakásnál a fürdőszoba és eselédzsoba elhagyható, mivel ez nem jár a tanítónak. Ezeknek a figyelembe vételével állapítsa meg a város a költségeket.

Kiválóan szép munkáért aranyérem és aranyokmány kitüntetés.

ÉRTESÍTÉS.

Értesitem a t. közönséget, hogy SZENT JÁNOS-U. 4. SZ. alatt EGY MODERN

cukrászdát

létesítettem. A fővárosban Kugler (Gerbeaud), Weisz Béla udvari cukrázoknál és külföldi előkelő üzletekbe, helyben a volt Molnár-féle cukrászdában hosszabb ideig működtem.

Parfee és forma fagyalt megrendelések, valamint lakodalmi és egyéb ünnepélyekre süteményeket és tortákat elsőrendű kivitelben a legolcsóbb árban mindenkor megrendelhetők. Becsés pártfogást kér

Gáborfi János,
cukrász.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár R.-T. Nagyvárad, Bémer-tér.

Tűz- és betörésmentes

pénztárszekrények (safes) bérbeadása.

Ujjonnan épült intézeti helyiségünkben létesített safe-deposit osztályunkban különféle nagyságu pénztárszekrények safes, csekély díj ellenében bérelhetők.

Ezen pénztárszekrényekben a bérletértékét saját zárja alatt, ön maga kezelheti és ezeknek megőrzésére a legmesszebbmenő biztonságot és kényelmet találja.

Safe-deposit helyiségünket az érdeklődőknek készséggel bemutatjuk és részletes felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár R.-T.

NYÍLYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!
vegyileg női, férfi és gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fényesre, csipke és szövet fű gönyök, bútor szövetek, papi és egyenruák vegyileg tisztítatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.
Rákóczy-ut 7. szám

Mokos Sándor.

Hímzés, Csipke áruk
nagy mennyiségben érkeztek; igen olcsó árakban lesz eladva.
Méterje 2 fillértől feljebb.

Nyári keztyű párja 36 fill.
1000 drb. férfing finom 194 f.
Harisnya és zsebkendő mindenárban.
Rákóci-ut 14. volt Apolló mellett.

A
jó bornak
nem kell ezégér

mondják még ma is a régi öregek! Hogy mennyire igazok van, eléggé bizonyítja

Kecskeméti István

is, a reklámra nem szorult újonnan berendezett étterme

Nagyvárad, Teleky-u. 4. szám.

Nyitva éjjel-nappal. Kínzó saját termésű borai, előzékeny kiszolgálás, szolid polgári árak. Abonensek naponta fejeztetnek.

Sürgős figyelmeztetés!

A tisztelt közönséggel van szerencsénk tudatni, hogy az összes illatszert, pírészappan, arokréme, általában valamennyi kozmetikai és háztartási cikkezről szóló kimerítő 24 oldalas értesítünk újabb kiadása már megjelent; kérjük megfizetni. Ingyen és bérmentve küldi szét a „Hez” illatszertár vezetősége. Budapest, VIII., Losonci-utca 13.

Orvosilag több száz esetben ajánlva.

10-39. Telefon 10-39.

KEPES ELEK

orvosi kötszerész üzlete Nagyvárad, «Sas-passage» átjáró.

Ajánlja saját készítményü

sérv kötéit,

szuszpenzoriumok feeshendők és betegpótlási cikkeit, u. m. egyenestartók, haskötők, ágytálcák, bidég.

anatómiai sérvkötők.

a melyek a sérvet általában visszatartják, málábak és műyégtagok, támgépek, gummi cikkek, harisnyák stb. és a még fel nem sorolható cikkek. Külön próbaterem női és férfi kiszolgálására. Óriási nagyraktár. Tisztviselők és iparosoknak árendemény.

Melocco Péter cementárugyár és építés vállalat részvénytársaság

Budapest, IX. Timót-utca 4. a. b. szám.

Nagyváradfióktelep: Szőlős-u. 16.

Telefonszám 11-38.

Telefonszám 11-38.

Gyárt: Szabadalmazott géppel gyártott karmantus portlandcement csöveket az összes szabványos méretekben és az ahhoz való idomdarabokat, csörműszöket és vasbetétes, valamint portlandcement csöveket, kútgyűrűket stb.

Márvány mozaiklap, működés cementárugyár. Beton és vasbeton építési vállalat.

Elvállal: Utak és házak csatornázását, hidak és vízmedencék szakaszeri építését. Nagyobb vállalatoknál tervekkel és költségvetéssel szolgál.

Meghívást az ország bármely részéből elfogad

UJDONSÁG!

Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megajánulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita” rendkívül erős, vastag sárgarézből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós billentyűkkel ellátva. Ara tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal

csak 6 korona

Wagner a hangszerkirály országszerte elismert elsőrendű hangszerárúháza, BUDAPEST JOZSEF-körut 15. Pényképes hangszerárjegyzék ingyen. Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

FIGYELEM!

«HEZ» arokréme 80 fillér
«HEZ» arcszappan 80 fillér
«HEZ» arcpouder 80 fillér

3 drb. bármelyikből egyszerre rendelve a pénz előzetes beküldésénél bérmentve. Diszkrétan küldi: «Hez» illatszertár Budapest, VIII., Losonci-utca 13. szám. Nagy árjegyzékünk ingyen és bérmentve

Parfumerie „HEZ” illatszertár.
BUDAPEST, VIII. Losonci-utca 13. sz.

Reklámunk óriási eredménye újabb reklamakeióra osztódó, melynek nyomán tisztelt közönségünknek még nagyobb és szembeszökőbb előnyöket biztosítunk.

Ujabb előnyajánlatunk:

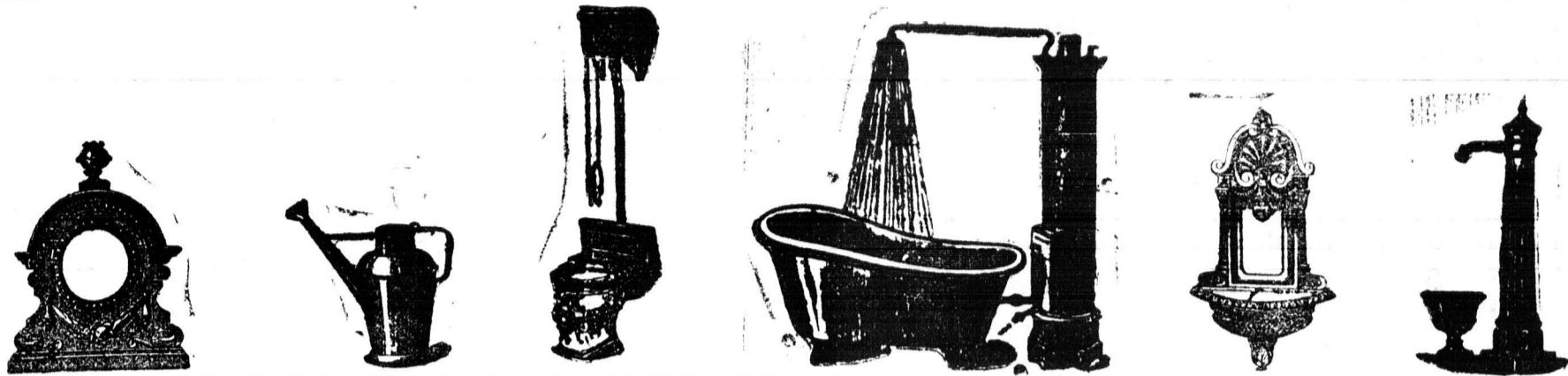
1 csoport 2 korona 50 fillér (19 drb.)

1 drb. üvegtégely francia arc- és kézfinomító
1 drb. francia szappan (bármely illatban)
1 üveg francia parfüm (bármely illatban)
1 üveg francia brillantin (bármely illatban)
1 könyv (60 lap) angol pouderpapír
1 csomag dr. Heider-féle fogpor
1 drb. francia fogkefe (csontnyéllel)
1 csomag amerikai Shampoo hajmosópor
1 üveg valódi Johann Maria Farina kölnivíz
10 drb. szekrény- és ruhaillatosító (francia Sachet-lap)

Összesen 19 drb 2 korona 50 fillérért. Szállítások naponta eszközöltenek. Szétküldés: biztos postakézbesítés érdekében vagy utánvét mellett, minek költsége 84 fillér, vagy a pénz előleges beküldése ellenében, a mely esetben a 2 kor. 50 fillér vételárhoz 72 fillér csatolandó. Csomagolási költséget nem számítunk. Tizenhat oldalas illatszertár és háztartási értesítőt kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

BALOGH JÁNOS bádogos és vízvezeték berendező telepe

Nagyvárad, Széles-utca 44. Telefon sz. 488. Uri- és Szaniszló-utcákkal szemben.

A nagyérdemű közönség figyelmét tisztelettel felhívom 18 év óta fennálló jónevű üzletemre, ahol e szakmába vágó mindennemű munkálatokat ugymint eddig, a legpon-
tosabban és lelkiismeretesen teljesítem. Nagybecsű megrendelőim támogatását kérve **Balogh János.** kiváló tisztelettel

RUFF TESTVÉREK

Épület- és géplakatos műhelye
LUKÁCS GYÖRGY-UTCZA 26.

Mindennemű lakatos munkák, **vas-
szerkezetek, vízvezeték** javítá-
sok és **takarék-tűzhelyek** első-
rendű kivitelben.

Gazdasági eszközök készítése
ugymint:
ekék, boronák, borsajtók és szőlő-
zúzók stb. **Lancos kútaink** ugy-
tartósság, mint vízemelő képesség
tekintetében minden eddigit fölülmul-
nak. Mindennemű gépjavítások szak-
szerűen és gyorsan eszközöltenek.

FONTOS!

•HEZ• kölnivíz 1 üveg 50 fillér, 3 üveg 1 kor. 30 fill.
•HEZ• kölnivíz fél liter 3 kor. •HEZ• kölnivíz 1 liter
5 kor. 50 fill. •HEZ• kölnivíz szappan 1 drb. 60 fill.
3 drb. 1 kor. 60 fill. A minőség elsőrendű voltáért
felelősséget vállalunk. Küldi: •HEZ• illatszertár
Budapest, VIII. Losonci-utca 13. Nagy arjegy-
zetünk ingyen es bérmentve.

LEGOLCSÓBB

és legjobb bevásárlási forrás

özv. Kádár János-né
elsőrangú fűszer- és csemege kereskedése.

Mindenféle gazdasági cikkek, költöz-
hárs, kékkő, auto- és gépolajok és
auto-benzin nagy raktára ::

Építész és házi urak szives figyelmébe.

DENGELEGI és BOTHÁZY

szerező, épület-, diszmű-bádogos, vízvezeték-
berendező és csatornázási vállalata Nagyvárad.
Kölcsvári-utca 44. szám

Elvállalunk: fürdőszobák berendezését és szag-
talan angol klozettek felszerelését, házi csa-
tornák szakszerű elkészítését, kőfaragó és
beton műkő válla kozók, homok és kavics
telepük. — Ip. t. oklevéllel kitüntetve 1899.
Költségvetés díjtalan. Meghívásra azonnal
TELEFON 579. házhoz jövünk. TELEFON 579

Ha nincs megelegedve

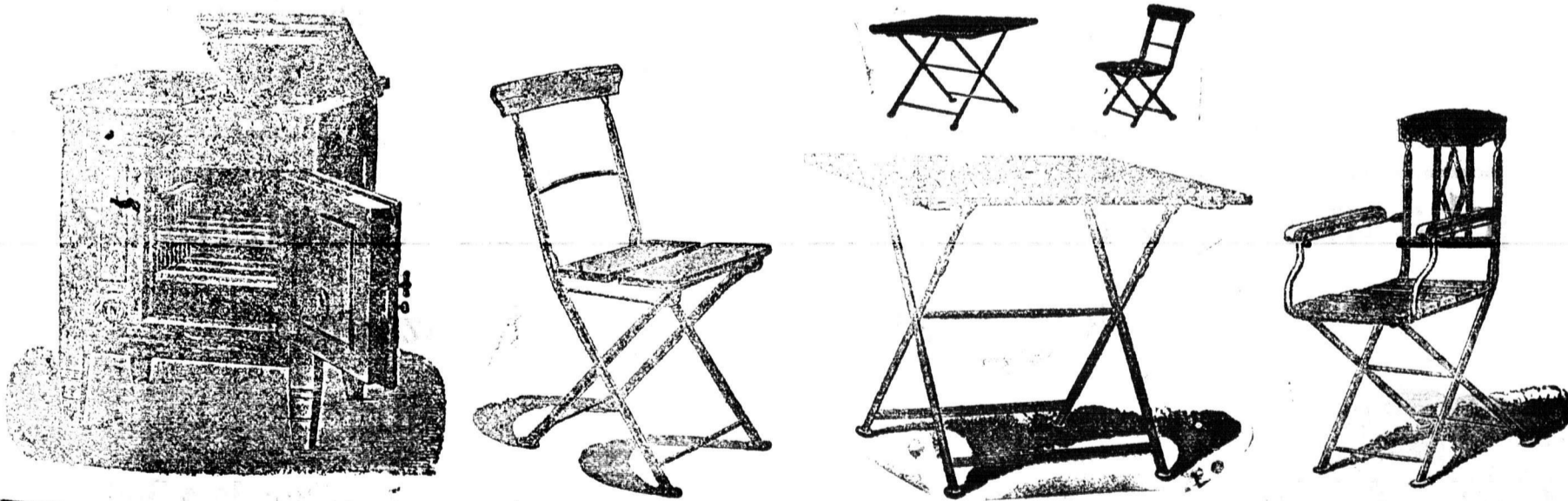
szabójával, mert drága vagy rossz-
szul szab vágy-
nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT**
GY. és TÁRSA uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6.
(Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid,
olcsó, kifogástalan kiszolgálás Alkalut és gyászruhák
24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujat
készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Vas és rézbutorok

mai naptól kezdve igen jutá-
nyos árban kaphatók

a **Rákóczi-ut 13. sz. alatti**
gyári raktárban.

J É G S Z E K R É N Y E K kerti vasbútorok, valamint konyha-fabútorok is u. m.: konyha kredenz,
FAGYLALT-GÉPEK és FORMÁK asztal, szék, zsámoly, teknő és az összes konyha berendezések

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek
vaskereskedésében
Nagyvárad, **Rákóczi-ut.** Telefon **390** szám.

Legolcsóbb bevásárlási források:

Alapított 1893. **Freund Benjámín** Alapított 1893.

műorás, ékszerész és látszerész
Nagyvárad, Rákóci-ut. Széchenyi-szálloda épület.

RITKA ALKALOM.

Üzletem átalakítása miatt a teljes raktáramat kiárulom eddig rem létező leszállított árban, arany-, ezüst-, nikkell órákat, aranyláncokat gyűrűket, fül-függőket és más ékszerneműket, kina ezüst tárgyak, ingaórák, látszeréknél 50% engedmény.

Oláh Sándor

épület- és műlakatos
Beöthy Ödön-u. 43.

Elvállal minden e szakmába vágó új munkákat és javításokat jutányos árban. Takarékos tüzshelyek állandóan ratáron. Költséghetést kívánatra küldök.

Jenny Jenő

órák, ékszerész és látszerész. Ajánlja dűsan felszerelt óra és ékszer nagy raktárát jutányos árban. **Szent János-u. 30. sz.** Óra és ékszer javításokat pontosan eszközölök.

Tanuló felvétetik.

Táray Sándor

telefon 558. telefon 558.

NAGYVÁRAD

Körözs-utca 11. sz.

Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.

NE ADJUK

pénzünket idején
cégeknek, vegyünk

lánckútat

MÁRKUZ JÓZSEFNÉL

Akadémia-u. 1. sz.

Deutsch Simon

bútor-asztalos Ór-u. 6.

Elvállal olesó árban háló-szoba-, ebédlő- és szalon berendezéseket, ugyszintén előszoba és konyha berendezést. Hívásra megjelenek.

Petry Árpád

órák- és műszerész

Nagyvárad, Rákóci-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett, a Rimanóczy-palotával szemben **Mindennemű műszerész** munkák szakszerű javítása elfogadtatik.

Uj keztűs és sérvkötő készítő!

Keztűk mérték után gyorsan es legjutányosabb árban készítettnek. Bál keztűk 70 cm. hosszú, csak 6 korona. Tisztítások és javítások azonnal eszközöttek. Ruganyos sérvkötők 4 korona.

HORVÁTH R.
Nagyvárad, Szt János-utca

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

Rákóci-ut. 6. szám alatt az Orsolya-zárda épületében

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 769. sz.

FÉLIX-GYÓGYFÜRDŐ

Nagyvárad mellett. Téli és nyári gyógyhely. Egész éven át nyitva!!
Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása, víz hőfoka 49° C. 17 millió liter napi mennyiség.

Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1911. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultan és javultan a páratlanul hatásos Félix-ürdő gyógyforrásait, lükör, kád, iszap, mór és szénsavas fürdők, 250 kényelmes lakószoba, társalgó, zongora és olvasóterem, kitűnő vendégök, állandó elsőrendű cigányzene, vasárnaponként katonazene, tenis-pálya, gondozott sétautak, 400 holdas park és fenyves erdő, 16 személyvonat közlekedik május 1-től a Félix-fürdő állomására naponta.

Posta, távirtda, interurban telefon. — Curtaxe és zenedij nincs. Prospektust küld az

Igazgatóság.

Johann Maria Farina Gegenüber dem Rudolfsplatz

csakis ez a valódi

kölniviz, kölniviz-pouder és kölniviz-szappan.

Kapható drogériákban, gyógyszerárakban és illatszertárakban.

Ne tessék elfogadni

Kölniviz-szappant, kölnivizet és pudert, ha nincsen rajta az eredeti és egyedül valódi, de sokszor utánzott **JOHANN MARIA FARINA Gegenüber dem Rudolfsplatz.** Akkor sem kell elfogadni helytelen és utánzott kölnivizet, kölniviz-pouder és **kölniviz-szappant**, ha az itt jelzett eredeti készítmény nem volna kapható az ön lakhelyén, mert a világhírű cég magyarországi képviselö:

Holczer Emil Zoltán, Budapest, VIII. ker., Szigetvári-u. 16. szám

egyszerű levelezőlapra azonnal válaszol és közli hol szerezhető be az

eredeti minőség.

